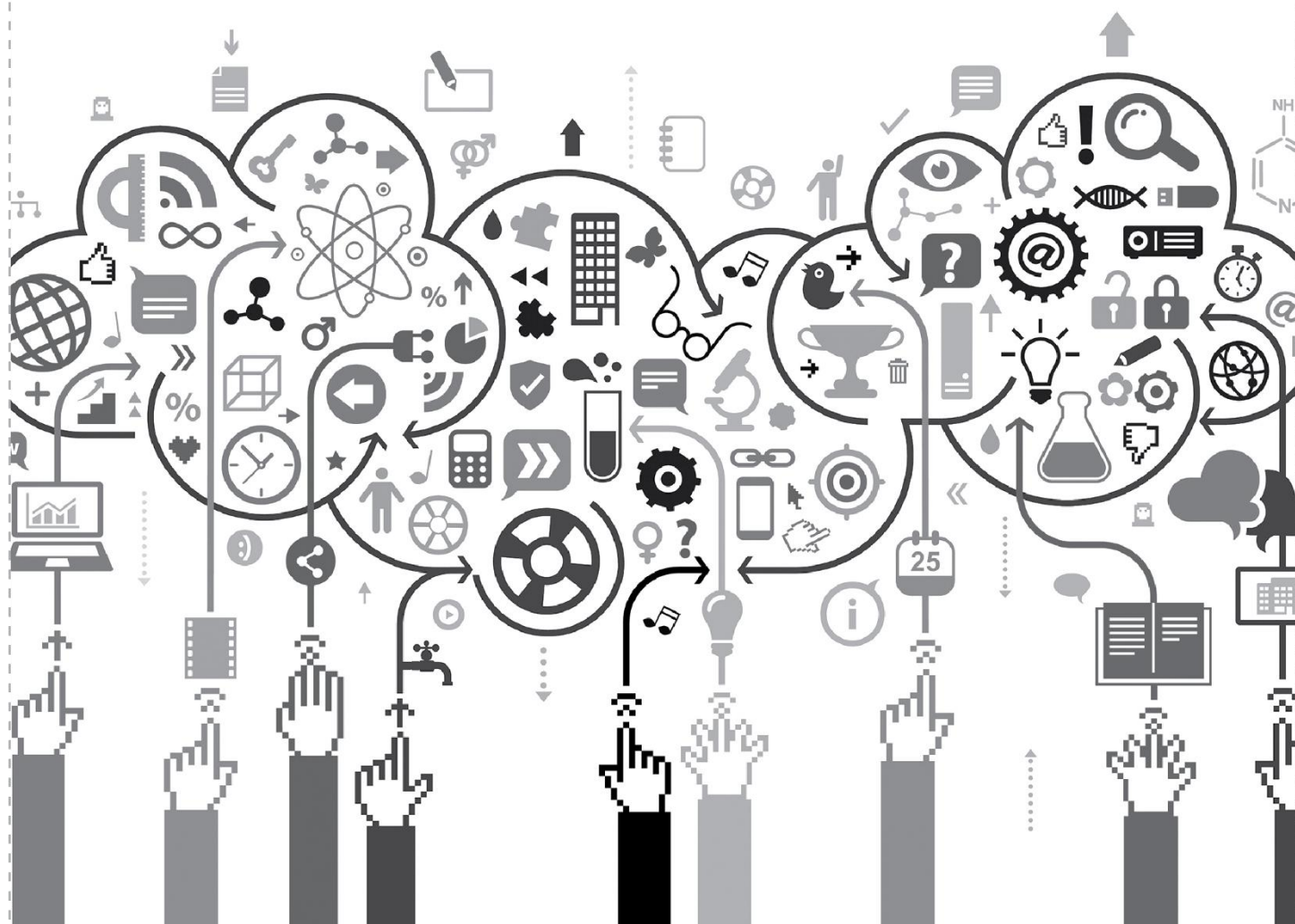

ŠIFRA
UČENIKA

MATURSKI I STRUČNI ISPIT

CRNOGORSKI-SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

ŠKOLSKA 2020/2021.

* c 1 1 5 1 1 9 4 *

VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja.

Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.

Test MORA biti ČITKO napisan hemijskom olovkom. Učenik/učenica može da piše ćirilicom ili latinicom, pisanim ili štampanim slovima, ekavskim ili ijekavskim izgovorom, jotovanom ili nejotovanom varijantom. Ako piše štampanim slovima, MORA istaći veliko slovo.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem funkcionalnog teksta
- pisanjem eseja

Uz test si dobio/dobila **list za odgovore** za zadatke višestrukog izbora.

Potrebno je da na odgovarajuće mjesto pažljivo **prepišeš** svoje odgovore.

Zadatak će se vrednovati s nula bodova:

- **ako je odgovor netačan**
- **ako odgovor na zadatak višestrukog izbora NIJE prenijet na list za odgovore**
- **ako je zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor**
- **ako je nečitko napisan odgovor/esej**
- **ako je odgovor/funkcionalni tekst/esej napisan grafitnom olovkom**
- **ako funkcionalni tekst /esej NIJE napisan na predviđenom mjestu, već samo na listovima za koncept (pisanje koncepta nije obavezno)**

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.

Srećno!

Tajni život virusa

Genetičar Rotem Sorek je pokušavao da otkrije kako se bakterije ponašaju kada su napadnute. Interesovalo ga je da li će se nakon što ih namjerno zarazi virusom, braniti svaka za sebe, ili će pokušati da zajedno sa ostalim mikroorganizmima naprave plan odbrane.

Međutim, nakon što je zajedno sa svojim timom u laboratoriji na Vajcman naučnom institutu u Rehvotu, Izrael (Weizmann Institute of Science in Rehovot, Israel), pogledao u bočice u kojima su se nalazile zaražene bakterije, uvidio je nešto sasvim neočekivano. Dok su bakterije „ćutale“, virusi su bili ti koji su neprestano komunicirali, prenoseći poruke jedni drugima na molekularnom jeziku, samo njima poznatom.

Naučnici su otkrili da su šaljući kodirane poruke virusi zapravo zajedno odlučivali o tome kada će mirovati u ćeliji domaćina, a kada će početi da se razmnožavaju i proširuju napad.

Ovo slučajno otkriće moglo bi da dovede do fundamentalnih promjena u načinu na koji su naučnici do sada razumijevali ponašanje virusa.

Istraživačima je i ranije bilo poznato da ovi napadači bakterija, poznati i kao bakteriofagi ili fagi, posjeduju nadzorne mehanizme koji u zavisnosti od dostupnosti novih žrtava šalju informacije o tome da li treba napasti ili mirovati.

Međutim, oni su dugo smatrali da su ti procesi potpuno pasivni te da ova mala šiljasta stvorenja nalik lizalici samo „sjede i slušaju“, čekajući signale uznemirenosti bakterija da dostignu vrhunac, nakon čega bi uslijedio napad.

Ovog puta su Sorek i njegove kolege otkrile nešto sasvim suprotno, a to je da virusi zapravo aktivno „raspravljaju“ o svojim odlukama.

Izučavajući zaražene bakterije, tim je uvidio da fagi, nakon što inficira ćeliju domaćina, oslobađa sićušni protein koji zapravo predstavlja poruku drugim virusima - „Zarazio sam žrtvu“! Ova poruka u stvari je peptid dug svega šest aminokiselina.

Kada sve veći broj virusa inficira zdrave ćelije i poruka postaje sve glasnija. Fagi potom zaustavljaju lizu – proces replikacije i razaranja domaćina – i umjesto toga prelaze u latentno stanje mirovanja poznato kao lizogenija.

„Ovo je revolucionaran nalaz u istoriji virusologije“, izjavio je za časopis *Nature*, strukturalni mikrobiolog Vei Čeng sa Sičuan Univerziteta u Kini.

Sorek je ovaj peptid nazvao „arbitrum“ od latinske riječi za „odluku“. Učenje jezika, koji stoji iza ovih virusnih interakcija, moglo bi da utiče na razvoj novih terapija protiv raka i teških superinfekcija. „Konceptualno, to je zaista moćno“, zaključuje evolucionarni biolog sa Univerziteta Kalifornije, Sem Dijaz Munjos.

(Priredeno prema: <http://elementarium.cpn.rs/teme/tajni-zivot-virusa/>)

1. Objasni razliku u ponašanju zaraženih bakterija i virusa.

1 bod

2. Kako se drugačije nazivaju virusi koji napadaju bakterije?

1 bod

3. Na koji način virus šalje poruku drugim virusima: „Zarazio sam žrtvu!“?

1 bod

4. Da bi razvili nove terapije protiv raka i teških superinfekcija, potrebno je da naučnici:

1. dešifruju molekularni jezik
2. spriječe proces replikacije i razaranja domaćina
3. otkriju kako se bakterije ponašaju kad su napadnute

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

5. Šta je lizogenija?

1 bod

6. Rečenicu transformiši tako da zavisna rečenica bude na prvom mjestu. Vodi računa o pravopisu.

Uvidio je nešto sasvim neočekivano kada je pogledao u bočice s bakterijama.

1 bod

7. Došlo je do saradnje između učenika srednjih škola.

A) Podvučene riječi zamijeni sinonimnim padežnim oblikom, a da se značenje ne promijeni.

1 bod

B) Navedi naziv sinonimnog padeža.

1 bod

8. Zaokruži broj ispred para u kojem je izvršeno jednačenje suglasnika po zvučnosti i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. narudžbenica, vradžbina
2. buregdžija, šeširdžija
3. tobdžija, galamdžija
4. budžet, patlidžan
5. džamija, džudo

1 bod

9. Svatovska pjesma iz *Gorskog vijenca* pjeva o:

1. snahi Anđeliji
2. snahi Milonjića bana
3. dilber Fatimi
4. Ruži Kasanovoj

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

Pročitaj odlomak iz djela *Lovac u žitu* (Selindžer), pa riješi zadatke 10 i 11.

Ali jedna stvar me je tu pomalo grčila. Morao sam da skockam i klizaljke koje mi je majka poslala praktično jedva koji dan ranije. A to me je zgrčilo. Zamišljao sam kako moja majka ulazi u sportsku radnju i postavlja prodavcu milion levih pitanja – a eto, opet me nogiraju. To me je baš bacilo u bedak... Skoro uvek kad mi neko bazari neki poklon, na kraju zapadnem u bedak.

10. A) U književnom tekstu prisutna je i nestandardna leksika. Koju vrstu leksema zapazaš u tekstu u podvučenim riječima?

1 bod

B) Objasni funkciju upotrebe nestandardnih riječi u književnom tekstu.

1 bod

11. Na osnovu konteksta napiši odgovarajuću standardnu riječ za: grčila, lijevih, nogiraju, bedak.

grčila _____ lijevih _____

nogiraju _____ bedak _____.

2 boda

Pitanja 12, 13 i 14 odnose se na Balzakov roman *Čiča Gorio*.

12. Kojoj vrsti realizma pripada Balzakovo djelo *Čiča Gorio*?

1. naturalizmu
2. kritičkom realizmu
3. razvijenom realizmu
4. psihološkom (visokom) realizmu

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

13. Ako je iskaz tačan, zaokruži T, a ako nije tačan, zaokruži N.

Čiča Gorio je društveni roman.	T	N
Rastinjak želi da uspije svojim radom.	T	N
Žak Kolen je drugo Rastinjakovo ime.	T	N

1 bod

14. Pročitaj odlomak, pa odgovori na pitanje.

Da se čovek bogati, treba da igra na veliko; inače se bedno živi, i onda sluga sam ponizan! Ako se u sto zanimanja koja biste mogli izabrati nađe deset ljudi koji brzo uspevaju, svet ih nazove lopovima. Sad sami izvedite zaključak. Takav vam je život. Nije to nimalo lepše od kuhinje, zaudara kao ona, i ko hoće dobro da jede i pije, mora da uprlja ruke: naučite samo da ih posle lepo operete: u tome je sav moral našeg doba.

Riječi iz odlomka znače da:

1. Čovjek treba da igra po pravilima društva u koje želi da uđe.
2. Čovjek treba da se otrgne od zla koje mu društvo nameće.
3. Čovjek treba da bude uporan da dođe do cilja svojim radom.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

Pročitaj pjesmu, pa odgovori na 15, 16. i 17. zadatak.

Sad smo bezbrižni, laki i nežni.
Pomislimo: kako su tihi, snežni
vrhovi Urala.

Rastuži li nas kakav bleđi lik,
što ga izgubismo jedno veče,
znamo da, negde, neki potok,
mesto njega, rumeno teče!

Po jedna ljubav, jutro, u tuđini,
dušu nam uvija, sve tešnje,
beskrajnim mirom plavih mora,
iz kojih crvene zrna korala, kao,
iz zavičaja, trešnje.

Probudimo se noću i smešimo, drago,
na Mesec sa zapetim lukom.
I milujemo daleka brda
i ledene gore, blago, rukom.

15. A) Napiši ime i prezime autora i naziv pjesme.

1 bod

**B) Ova pjesma bila je osnova za pojavu novog umjetničkog pokreta u književnosti.
Kako se taj pokret zove?**

1 bod

16. *Mesec* *korali* *Ural* *bledi lik*

Kao što je započeto, poveži pojam iz tabele s pojmom iz datog niza. Obrati pažnju na njihovu motivacionu povezanost u strukturi pjesme.

BEZBRIŽNOST	Ural
LEDENE GORE	
POTOK	
TREŠNJE	

1 bod

17. A) U kom se licu oglašava lirski subjekt pjesme?

1 bod

B) Objasni upotrebu tog lica.

1 bod

18. Pored imena junaka napiši naziv književnog djela u kojem se javlja i književni rod kojem djelo pripada.

1. Astrov	_____;	_____
	(naziv djela)	(književni rod)
2. Fedun	_____;	_____
	(naziv djela)	(književni rod)
3. Furlan	_____;	_____
	(naziv djela)	(književni rod)

3 boda

19. Radnja *Proklete avlije* (Ivo Andrić) započinje u:

1. Bosni
2. Grčkoj
3. Turskoj

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

Pročitaj odlomak iz Sofoklove *Antigone*, pa odgovori na 20. i 21. zadatak.

Za kovanje sreće najprvi je malj
da razuman budeš: nikada red
ne remeti božji! Za oholu reč
pretrpeti mora hvališa pust
udarce teške,
u starosti ga pameti nauče.

20. Napiši ime lika na kog se odnosi idejna poruka iz ovog odlomka.

1 bod

21. Objasni kako je lik o kome se govori u odlomku „pretrpeo teške udarce“.

1 bod

22. sociologija istorijski kajiš pijedestal

U datom nizu jedna riječ je pogrešno napisana. Napiši je tačno.

1 bod

23. Zaokruži broj ispred termina koji NE OZNAČAVA vrstu stiha i rješenje prenosi na list za odgovore.

1. aleksandrinac
2. deseterac
3. distih

1 bod

24. Pročitaj tekst, pa uradi zadatak.

<p>ETNOGRAFSKOM MUZEJU CETINJE</p> <p>SA VELIKIM ZADOVOLJSTVOM VAS POZIVAMO NA OTVARANJE MEĐUNARODNE IZLOŽBE</p> <p>TRAJNE VREDNOSTI</p> <p><i>Izložba posvećena pedesetogodišnjici Azerbejdžanskog muzeja tepiha</i></p> <p>Autor: Širin Melikova</p> <p>Petak, 12. 6. 2021. godine, u 13h</p> <p>Studentski trg 13</p> <p>ETNOGRAFSKI MUZEJ BEOGRAD</p>	
<p>Na izložbi se prikazuju tepisi i tkački proizvodi iz XIX i s početka XX vijeka, izrađeni u glatkim i kosmatim tehnikama, kao i tepisi koje je dizajnirao izuzetan naučnik i umetnik, osnivač nauke o tkanju tepiha i osnivač Muzeja tepiha, Latif Karimov. Izloženi su i eksponati iz XIX veka – predmeti od metala, umetnički vez i tradicionalne nošnje.</p>	

Na osnovu informacija iz pozivnice, napiši vijest o događaju.

Vodi računa o formi teksta, svim neophodnim podacima koje vijest treba da sadrži i poštovanju normi standardnoga jezika. Ne zaboravi da napišeš naslov vijesti.

8 bodova

25. Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala. Oblikuj esej koji sadrži od 250 do 300 riječi. Esaj MORA biti napisan na listovima predviđenim za pisanje eseja (koncept se NE ČITA).

- Prilikom razvijanja teme, koristi relevantne primjere/podatke uz argumentovanje sopstvenih stavova.
- Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje).
- Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Instagram – (ne)istinita slika o nama

Uputstva za pisanje eseja:

- Iznesi svoja zapažanja o društvenim mrežama.
- Objasni potrebu ljudi da se tako „promovišu“.
- Opredijeli se za jedan od stavova iz naslova (istinita ili neistinita slika) i obrazloži ga.

2. Vojvoda Draško i Kanjoš Macedonović – ogledalo crnogorske etike

Uputstva za pisanje eseja:

- Navedi osnovne podatke o djelima kojima pripadaju ovi junaci (autori, nazivi književnih djela...)
- Ukaži na sličnosti između dva književna lika (okolnosti u kojima se nalaze, njihov odnos prema svijetu oko sebe, vrijednosti koje njeguju...)
- Kroz osobine ovih junaka, objasni odlike crnogorske etike.

13 bodova

ESEJ

